

ACC. N:R M. 8602:1-6.

Landskap: Skåne ..... Upptecknat av: Olof Christoffersson
Härad: Skytts ..... Adress: Fru Alstad
Socken: Fru Alstad ..... Berättat av: .....
Uppteckningsår: avskr. 1942 ..... Född år ..... i .....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gamla räknesätt:

Cigorikaffejögs krog på Öresunds is 1855.

Ett sätt att räkna ut åldern.

Räknegåta.

Fåglar.

Skriv endast på denna sida!

M. 8602: 1.

Gamla räknesätt.

Cigorikaffejög's krog på Öresunds is 1855.

En min ungdom omtalade flera gamla Skyttshärads män att de varet på släda i "Kövenhamn" en gång öresund var tillfröset i sex vickor så att det var riktig köraväg på isen till kongens by. Detta skall hava varet år 1855. Vid denna isväg hade en kvinna och hennes dotter upprest ett brädeskul som kallades "Cigoriekaffejögskrogen". Här vid denna tillfälliga "kruestua" måste ju alla resande som färdades derförbi tala vid och få sig en varm "Cigoriejök. Mäst känd är denna tillfälliga väg dels genom vandringsmannen Knös spatseratur till Köpenhamn som omtalas i Skytts härads tredje upplaga och dels genom att Börringe hovbönder detta år körde flera brännsleforor med "böjefläckebränne" till kongens by. Historie berättad för mig av Hans Andersson i Klörup, som lärt den av sin fader Anders Hansson vilken bodde i Södra Virestad.

Som av ovannämnde framgår har Öresund varet isbelagd åtskilliga gånger så att trafik varet mellan Skåne och Selland egt rum över istäcket. Det mäst omtalade är ju Carl X Gustavs och ihågkomma är likväl det är då *fel* det var inrättad en s. k. "Sigoriakaffejög's krog på isen."

Denna vinter sålde Börringe gods boke ved till Köpenhamn vilken transporterades det över det tillfrusna sundet på släda av hovbönderna.

M. 8602.2.

2.

För en del år sen eller år 1855 då "Börringe hoarre" körde i släde med "böjefläcke på isen ti Kövenhamn" bruka de ju att tala vid hos krögare moran ute på isen för att få sig en varm jöj som alltför väl behövdes i det kalla vädret. Så en gång de kommo sade krögare mor välkomna "igen i ska vell ha en jöj i da" ja tack svarade hoarne och så satte de sig till bords med själva krögaremor för översta bordsändan och alla hoarne runt om bordet. När de så drucket ett par glas bränvin och en cikoriejöj skulle de ju resa, men först skulle ju kalased betalas vilket ingen ville eftersom de bjudits på jöj. Till sist blevo de överens att de skulle räkna till sju och var gång det blev sjunde man skulle han ut med sig. Krögaremor som blifvet glad i hågen av förtäringen gick med därpå liksom att räkningen skulle börja på en "krokryggad kruflingestackare" som satt som sjette man till vänster om krögaremoran och räkningen skulle gå rätt om. Alla "en o tjuve" hoarne och krögaremor blevo ju tjugotvå personer måste ju vara med i räkningen. Man började som överenskommet var på den krokryggade och var sjunde friräknades. Det räknades runt flera gånger till sist satt krögaremoran ensam kvar och hon måste således sjelv stå för gilled.

Ett märkligt räknesätt.

Bland de gamlas räknesätt fanns det ett med vilket man i förtäckta ordalag kunde få en att uträkna sin ålder för en utan att derikt fråga dem derom.

Var den tillfrågade villig att gifva sin ålder till känna var den tillfrågade genast villig att försöka räknesättet liksom om den inte begrep vad det var fråga om. Voro deremot den tilltalade ej med derom svarede hon: "Jag kan inte räkna vad Ni frågar om.

Detta räknesätt begagnades i äldre tidor mycket på landet och kan uträknas på flera vis. Här är det intressantaste som gifver både ålder och födelsedatan till svar vilket lyder:

En riddare gjorde en adlig dam sin kur, men vågade ej frågadefter hennes ålder, vilken han tyckte se ut att vara rätt så hög. En dag då de voro rätt så gemytliga mot var andra föreslog han henne att göra en uträkning för honom så skulle han utan att se siffrorna kunna afgöra, när det blev färdigt räknat om hon räknat talet rätt, vilket hon med nöje gick in på. Han sade då att hon skulle multiplecera sin födelse månads n^o tal (t.ex. Januari år n° 1 Februari nr. 2 Mars nr. 3 o.s.v.) med 2 dertill lägga fem, ytterligare multiplasera med 50, till produkten lägga sin ålder. Summan derav ökas ut till höger med födelsa daton i tvåsiffret tal till exempel den första månadsdagen skrives utom vid högra sidan med 01 den 2 med 02 och den 3 med 03 o.s.v. Från denna summa skulle hon frändraga 36511. Resten ökas med 11,400 summan härav ökas ytterligare med 111.

M. 8602:4

4

Av slutsumman skulle hon avdela från höger två siffror vilka understrykas med ett vågrätt strick. Ytterligare skulle hon avdela två siffror samt flytta de till vänster derom stående bort under stricket på de först avdelade och så var talet färdigt vilket hon uppsade sålunda $33\frac{25}{12}$. Han svarade och sade. "Ack fröken blir ju juldagen i år i åre med vår Herre Jesu Kristus." Sålunda uträknad: 12 månaden

2	
24	
5	
29	
50	
1450	+ åldern
33	
1483	
25	födelse daton till höger
148325	
36511	
111814	
11400	
123214	
111	
123325	
12	

M. 8602:5.

5

Räknegåta.

De va en gång en gammal skeppare som va ude o sejlade iblann di varma lannen, o so to han me si derfrå en hal snes o fem ti vilda of värt slav (karra o fruntimmer) norr han so skulle sejla hem rågte han ud forr en stark storm so ad båden sprant nåd itu so add den inte kunne bära dom alle forr di va jo nu tisammans en o en hal snes eller 30 personer o der va femton kristna o femton vildar.

Kaptenen va en slipad jök o kom överens med di vilda ad di alle skulle ställa opp si runt om po båden, so skulle di räkna o vär nionde skulle kastes po hovede i sjöen o de ble di overens om. Kaptenen stälde si säl som den förnämste i fören o der etter alla i rang o värdighet ront om po hela skudan me en vilde po sin högra sia och en kristen ti vänster om si. De va uppställda på ditta vised kaptenen i fören o ti vänster hade han först tre kristna derefter fem hedningar, så två kristna, en hedning, tre kristna en hedning och så den kristna styrmannen i aktarn. Derefter vid bådens vänstra sia, två hedningar, två kristna, tre hedningar, en kristen, två hedningar, två kristna och till sist den förnämsta hedningen som sto hos kaptenen. Då de så va oppställda började kaptenen räkningen po si säl o vär gång de ble ni(eller det hedniska räknetalet varav man kan spåra att det är en mycket gammal räknalek) så skolle di po hoede sjöen. De bar si do so bra so norr do di femtan va udräknade va alla di krista igenn, men hedningarne kaste si säl gladeligen i sjän o sümmede ti nemste öde ö o befolkade den.

Försök själv och beteckna t.ex. de kristna med 0 och hedningarne med 1.

Sparvhanen

M. 8602:6.

6,

Sparvhanen började då att bli förälskad i en gråskönhet vilken han icke fick hava ifröd för rivalerna. De flögo i luven på varandra så fjäd-
rarnes röko ikring. Ibland voro de ända till 4-5 stycken "basskade" om så de
till sist trillade ner av buskarne varefter de togo höjden - "Liasom Per
Annars gås do han ramlade norr i bronnen" - upp i en pilegren der striden
fortsattes under deras pip tills alla ihopa föllo ner på marken i en enda
klonga och plockade varandra i nacken så de varken hörde eller såg. Kisse
mise måns hade blivit uppvärsam på deras oväsen och var nu med ett gladt
skott tillreds som skilgedommare. Då kisse sågs glad sittande på valplat-
sen en två "spörre i flabben o en i vär tass" låtande dem sig väl smaka.
Den femte flög triumferande upp till den under hela tiden i busken sittande
omstridda skönheten, som väntade med kärlekshängande vingar. När de nu
fingo sitt bo färdikt under halmtaket s.k. "taksje" flög hon upp på en av
de överste pilgrenarne der hon sågs sitta med hängande vinger uppmuntrade
hanen med egendomligt pipande flera gånger i rad tills han "hejade efter
ånen" blott för att kunna göra hennes kärleksyngest till lags.

Varefter de kunde med fred bygga sitt bo under husets takskägg.